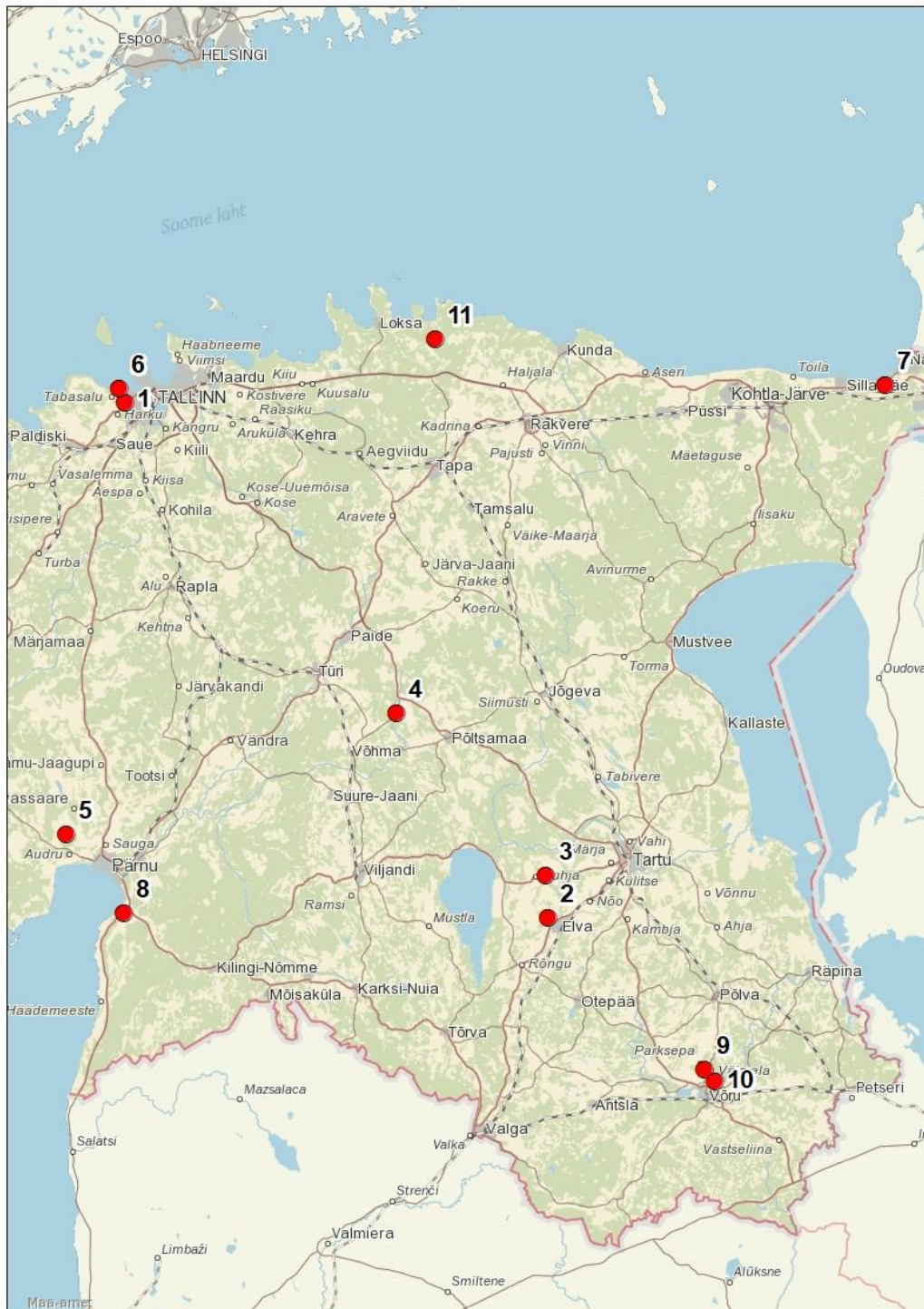

Töö nimetus: Operatiivseire korraldamine 2020

Vastutav täitja: Katri Voro, Eesti Keskkonnauringute Keskus OÜ

Vooluveekogumite ökoloogilised seisundiklassid määrati 9 vooluveekogu 11 seirekohast. Seirekohtade paiknemine on esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Seirekohtade paiknemine (numeratsioon sama, mis tabelis 1)

Tabelis 1 on esitatud kokkuvõtlikult ÖSE kvaliteedielementide ja ÖSE/ÖP seisundihinnangud seirekohtades ja võrdlevalt varasemad seisundihinnangud. Varasemate seisundihinnangute aluseks olevate tööde viited on leitavad aruandest „Operatiivseire korraldamine 2020“.

Seoses bioloogiliste kvaliteedielementide puhul kasutatava meetodika muutumisega (KM määrus nr 19) on varasemad ÖSE/ÖP seisundihinnangud tabelis 1 esitatud praegusele meetodikale ümberhinnatuna.

Tabel 1. Ökoloogilise seisundi (ÖSE) kujunemine FÜKE ja bioloogiliste kvaliteedielementide alusel (esitatud on ökoloogilise kvaliteedisuhte väärtused).

Nr	Seirekoht	FÜKE	fübe_m ja mafü_m	suse_m	kala_m	2020 ÖSE/ÖP	varasem ÖSE/ÖP
1	Harku oja:alamjooks	0.76	0.83	0.76	V1B-KaVo	kesine	2009
2	Kavilda jõgi:Oja	0.44	0.77	0.52	puudub	halb	2011
3	Kavilda jõgi:Kavilda org	0.92	0.82	0.88	puudub	hea	2011
4	Navesti jõgi:Taadikvere	0.72	0.92	0.92	0.51	kesine	2012
5	Ridalepa oja:allpool Ridalepat	0.68	0.64	0.72	0.58	kesine	2009
6	Tiskre oja:Roostiku tn. ots	0.48	0.68	0.60	V1B-KaVo	halb	2014
7	Udria oja:Ojakalda	0.96	0.83	0.92	puudub	hea	2010
8	Ura jõgi:ülalp Uulu veelaset	0.72	0.81	0.80	0.47	kesine	2013
9	Väiso pkr: ülalp Mäejärve	0.72	0.80	0.56	puudub	kesine	2014
10	Väiso pkr:Möldre	0.88	0.91	0.92	0.69	hea	2014
11	Võsu jõgi:ülalp Laviku järve	0.80	0.75	0.96	0.30	halb	puudub

3 seirekohas oli ÖSE hea, 5 seirekohas kesine ja 3 halb.

Kaheksas seirekohas, kus ÖSE hinnang oli kesine või halb, oli seisund halvim üksnes FÜKE tõttu kolmes seirekohas (Kavilda jõgi, Oja; Harku oja, alamjooks; Tiskre oja, Roostiku tn. ots). Ainult kalastiku määrangu tõttu oli seisund halvim kahes seirekohas (Navesti jõgi, Taadikvere; Võsu jõgi, ülalpool Laviku järve). Üksnes kvaliteedielementide „fütoENTOS ja suurtaimestik“ ja suurselgrootud alusel ei olnud seisund halvem kui hea ühelgi juhul.

Võrreldes varasemaga oli 2020. aastal ÖSE jäänud samaks 6 korral ja muutunud paremaks 4 juhul.

Udria oja ja Väiso peakraavi (Möldre) ÖSE paranes kesisest heaks. Esimesel juhul paranes seisund põhjaloomastiku ja teisel juhul kalastiku alusel.

Kuigi **Kavilda jõe Oja** seirekohas on seisund FÜKE alusel endiselt halb, on vee kvaliteedinäitajate osas näha selget **suundumust seisundi paranemisele**.

Harku oja alamjooksul on ÖSE kesine, kuna seisund **üldfosfori** sisalduse alusel on **väga halb**. Viimase kolmekümne aasta jooksul iga-aastaselt läbiviidud seire tulemused näitavad püsivalt väga halba seisundit P_üld põhjal. Üldfosfori sisaldused on aastate lõikes olnud sarnased ja suundumisi paranemise-halvenemise osas välja tuua ei saa.

Soovitused seire paremaks korraldamiseks.

OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus on vooluveekogumite operatiivseiret läbi viinud alates 2009. aastast. Kasutusel on akrediteeritud meetodikad fütobentose ja põhjaloomastiku proovide võtmiseks ja näitajate määramiseks. Regulaarselt osaletakse rahvusvahelistes interkalibreerimistes. Labor omab samuti võimekust suurtaimestiku ja kalastikuseire läbiviimisel. Aastas on uuringuid teostatud kuni 30 seirekohas, keskmiselt siiski vaid 15 kohas.

2015. ja 2016. aastal tehti operatiivseiret suublaseire põhimõttel: proovid ÖSE hindamiseks võeti ülal- ja allpool puhastite veelaset. Neljal korral aastas võeti ka proovid puhasti veelaskmest, millega kontrolliti heitvee vastavust lähtuvalt vee erikasutusloa nõuetest.

Sellisest seirest võiks kasu olla edaspidigi. Seire vastab eesmärgile, sest uuritakse võimalikke mitteheas seisundis olevaid jõelõike. Seire ülesande püstitamine oleks lihtsam, kuna seiresse saaks kavandada kas teadaolevaid probleemseid kohti või siis kohti, kus viimastel aastatel on rakendatud meetmeid puhastite rekonstrueerimise osas.

Seirata tuleks heitvee mõju nii elustikule kui ka vee füüsikalise-keemilistele näitajatele tervikuna. Saadud teave annaks ka olulist tagasisidet vee-erikasutusloas kehtestatud nõuete piisavuse kohta.

Bioloogilistest kvaliteedielementidest tuleks sellise seire puhul kasutada mõju suhtes kõige tundlikumaid: „fütobentos ja suurtaimestik“ ja suurselgrootud põhjaloomad. Kalastik punktreostuse mõju hindamiseks ei sobi. Küll on kalastik oluline kvaliteedielement üldises vooluvete seires, samuti ka operatiivseires juhul, kui tegemist on veekogu tõkestatusega kas paisude või mittetoimivate kalapääsude tõttu.

Suublaseirega on võimalik saada teavet selle kohta, kui tundlikud on bioloogiliste kvaliteedielementide kvaliteedinäitajad heitvee mõju suhtes. Teised foonilised elustikunäitajaid mõjutavad looduslikud tegurid nagu veekogumi valgala, voolukiirus, tumeda- või heledaveelisuus, põhja iseloom jne oleksid sellise seire puhul ühe seirelõigu puhul praktiliselt samad.

Operatiivseiret tuleb teha ka sellistes veekogumites, kus ülevaateseire põhjal on teada, et seisund on halvem kui hea. Kui ülevaateseire põhjal on seisund kesine või halvem, teostatakse selles kogumis operatiivseire, mitte ei korrata 6 aasta möödudes ülevaateseiret.